

сукупністю фінансових, економічних, організаційних, оперативнотехнічних і фактичних способів та прийомів з перевірки доходів, витрат і фінансових результатів підприємства.

Таким чином, здійснення контролю за розглянутими підходами дозволяє систематизувати послідовність проведення контрольних дій, дає змогу ефективного попередження та своєчасного виявлення й усунення помилок, що сприяє покращенню результативності функціонування підприємств готельно-ресторанного бізнесу.

Список використаних джерел

1. Куцик П. О. Внутрішньогосподарські регламенти, стандарти і звіти: теоретичний аспект / П. О. Куцик // Проблеми та перспективи розвитку обліку, аналізу і контролю в умовах світових інтеграційних процесів : зб. матеріалів 1-ї всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. / [відп. за вип. П. О. Куцик]. – Львів : Львівська комерційна академія, 2012. – С. 7-9.
2. Озеран В. О. Контроль у системі управління діяльністю підприємств / В. О. Озеран, М. Ю. Чік // Вісник Національного університету “Львівська політехніка” (Сер. Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку). – Львів, 2012. – № 722. – С. 172-176.
3. Редченко К. І. Контроль і аудит на стратегічному рівні управління підприємством [Текст] : монографія / К. І. Редченко. – Львів : ЛКА, 2011. – 360 с.
4. Шевчук В. О. Проблеми ідентифікації об’єктів контролю господарських систем / В. О. Шевчук // Розвиток системи обліку, аналізу та аудиту в Україні: теорія, методологія, організація : тези доп. 9-ї міжнар. наук. конф. – К. : Бізнес Медіа Консалтинг, 2011. – С. 10-11.

УДК 657.6:338.24

ПРІОРИТЕТИ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ В АНТИКРИЗОВОМУ УПРАВЛІННІ ПІДПРИЄМСТВ

Р.О. Костирко

*Інститут банківських технологій та бізнесу, директор,
вул. Андріївська, 1, м. Київ, 04070, Україна*

В умовах нестабільності ринкового середовища система внутрішнього контролю підприємств повинна бути адаптована до змінних умов та виступати ефективним засобом протиризикового механізму управління. На даний час вузьким місцем внутрішнього контролю є його орієнтація на поточне управління внутрішніми процесами підприємств. Це вимагає перехід до нової парадигми стратегічно-орієнтованої системи контролю під впливом таких чинників: невизначеність умов господарювання, загрози ризику, інформаційні потреби щодо втрат від ризиків, зміни умов прийняття управлінських рішень. Його функції зміщуються з поточного контролю управлінських рішень на стратегічний рівень управління формуванням резервів відтворення вартості підприємств. В основі парадигми покладено такі постулати: залежність управління від результативності контролю; орієнтованість на інформаційні потреби управління і користувачів; спрямованість на прийняття управлінських рішень щодо зміни параметрів вартісно-орієнтованого управління та

запобігання ризикам. Зміна парадигми організації внутрішнього контролю обумовлює: 1) використання в якості теоретичної основи концепцій координації та цінностей. Це розширює функції контролю шляхом побудови такої системи внутрішнього контролю, за допомогою якої можна простежити ланцюжок створення доданої вартості на різних сегментах виробничої системи; 2) зміни цілей та розширення завдань внутрішнього контролю. Це означає, що мета внутрішнього контролю залежить від цілей управління і усі завдання повинні бути підпорядковані до вирішення головної мети – збереження та відтворення вартості підприємства; 3) конкретизацію об'єктів внутрішнього контролю у відповідності з головною метою підприємства, цілями та напрямками контролю. З позиції запропонованого підходу внутрішній контроль за видами діяльності ґрунтується на моделі взаємозв'язку «ресурси-процеси-результат», яка складається з таких елементів: ресурси – фактори виробництва необхідні для здійснення виробничого процесу; процес – це організація виробничої діяльності шляхом трансформації вхідних ресурсів у певний вихідний результат; результати – вироблені продукти чи послуги. Звідси внутрішній контроль бізнес-процесів дозволяє визначити взаємозалежності між видами діяльності, їх витратами та вихідними результатами шляхом використання контрольної-оцінної інформації; 4) необхідність удосконалення організаційного та методичного забезпечення внутрішнього контролю в частині контролю резервів на покриття втрат від ризиків.

Основою організації контрольної системи є методологічне та інформаційне забезпечення, яке реалізується через моделі: контролю майнового потенціалу, контроль ефективності, контроль фінансового потенціалу, контроль використання резервів на покриття втрат від ризиків. Систему контролю структуровано за стадіями: попередньою, поточною, ретроспективною. В загальному виді концептуальна модель організації контрольної системи в антикризовому управлінні підприємств наведена на рис. 1.

Для стандартизації контрольної системи в антикризовому управлінні підприємств загальні принципи доповнено принципами адаптивності, орієнтованості на вимоги стандартів, інформаційної єдності, регламентації та моніторингу. Серед основних організаційних принципів виділено принцип створення єдиного інформаційного простору для потреб антикризового управління, для реалізації якого визначено: методи збору і трансформації вхідної інформації, стандартні підходи до обробки інформації (технічне та програмне забезпечення), регламенти підготовки та передачі інформації у форматі управлінської звітності для прийняття рішень. З метою дотримання вимог стандартів COSO до відображення інформації щодо ризиків запропоновано порядок підготовки внутрішньої звітності про ризики за реквізитами: вид, об'єкт, причини, фактори, метод оцінки, показник, рівень (прийнятний, виправданій, недопустимий), ступінь впливу, заходи. Їх використання у взаємодії з принципами бухгалтерського обліку, фінансової звітності та аналізу є основою визначення змісту і складу пріоритетних елементів стандарту контрольної системи, які охоплюють методики, сегменти, контрольні точки, джерела інформації, інструменти (методи), процедури, вихідну інформацію, заходи щодо прийняття рішень. Пріоритетним напрямом організації контрольної-аналітичної системи в антикризовому управлінні підприємств є контроль ефективності резервів, який поєднує такі

елементи: моніторинг виконання бюджету резервних коштів; контроль використання резервних коштів; аналіз ефективності резервів.

Рисунок 1 – Концептуальна модель організації системи внутрішнього контролю в антикризовому управлінні підприємств

Результати аналізу достатності та адекватності нормативно-законодавчих документів щодо формування резервів показали їх недостатню придатність для контролю резервів на покриття втрат від ризиків. В цьому зв'язку є необхідним такі уточнення і доповнення до існуючих нормативно-правових актів щодо формування й використання резервів: встановлення вимог до розміру резервного капіталу; узгодження дефініцій “резервний фонд” і “резервний капітал”; подання звітності про

формування й використання резервів у форматі бюджету; розкриття у примітках до фінансової звітності операцій, пов'язаних з формуванням резервних коштів для покриття втрат економічних вигід, які істотно впливають на вартість підприємства.

Виходячи з того, що контроль є складовою протиризикового механізму, то невідкладним завданням є підготовка інформації щодо ризику зниження потенціалу відтворення вартості підприємства. Оцінка достатності резервів передбачає ідентифікацію суттєвих ризиків, результатом якої є прийняття управлінських рішень щодо формування резервів на їх покриття. На підставі внутрішньої звітності щодо ризику можна виявити причини, чинники, рівень (прийнятний, виправданий, недопустимий), ступінь впливу (ігноруємий, незначний, помірний, суттєвий, критичний) на результати діяльності та розробити відповідні заходи.

Для оцінки резервів відтворення капіталу запропоновано модель контролю ефективності резервів, яка поєднує такі елементи: моніторинг виконання бюджету резервних коштів; контроль використання резервних коштів; оцінка ефективності резервів. Моніторинг виконання бюджету резервних коштів передбачає відстежування ризикових явищ та оцінювання співвідношення втрат економічних вигід, резервів і поточного рівня ризиків підприємств. Послідовність моніторингу виконання бюджету резервних коштів представлено за наступними етапами: пооб'єктний моніторинг виконання планових показників за видами резервів для регулювання у звітному періоді втрат від ризиків; ранжирування відхилень за критерієм впливу; оцінка достатності фінансування резервів для покриття втрат від ризиків. Результати моніторингу є основою прийняття рішень щодо уточнення параметрів бюджету резервних коштів.

Інструментом перевірки доцільності компенсаційних витрат для покриття втрат від ризиків за рахунок сформованих резервів у розрізі об'єктів і структурних підрозділів є контроль резервних коштів. Методика такого контролю передбачає: перевірку відображення у бухгалтерському обліку і звітності витрат, резервів, формування доходної і витратної частини бюджету резервних коштів; інвентаризацію активів, сформованих за рахунок резервних коштів і оцінку ефективності компенсаційних витрат. Вибір об'єкта інвестування зарезервованих коштів в активи пропонується здійснювати за принципом співвідношення доходності, ліквідності та ризиків.

Контроль ефективності резервів базується на принципі балансу резервів і втрат економічних вигід від ризиків. Ризики втрат від знецінення фінансових інвестицій ($P_{\phi i}$) визначаються на підставі порівнянні балансової оцінки вартості фінансових інвестицій ($BB_{\phi i}$) і їх розрахункової вартості ($PV_{\phi i}$), скоригованої на частку фінансових інвестицій у статутний капітал

іншого підприємства ($Ч_{\phi i}^{СК}$):

$$P_{\phi i} = BB_{\phi i} - PV_{\phi i} \cdot Ч_{\phi i}^{СК} = BB_{\phi i} - \left(\sum_{t=1}^T ЧА_t \cdot (K_{np}^{рек} - K_{pi}) \cdot K_d + ЧА_T \right) \cdot K_{np} \cdot Ч_{\phi i}^{СК}, \quad (1)$$

де $ЧА_t$ – прогностичні чисті активи підприємства, в яке здійснено фінансові інвестиції, у періоді t , скориговані на інфляцію; K_d – коефіцієнт дисконтування; K_{pi} – рентабельність інвестованого капіталу; $K_{np}^{рек}$ –

прогнозна рентабельність власного капіталу; $K_{кр}$ – коефіцієнт достовірності прогнозних показників відповідно до категорії кредитного ризику.

Процедури формування бюджету резервних коштів полягають у наступному: порівняння наявних джерел фінансування з визначеними за результатами аналізу резервами для покриття втрат за об'єктами ризиків; аналіз ефективності формування резервів; вибір альтернативи бюджету за критерієм вартості, скоригованої на інфляцію, резерви і ризики, залежно від обмежень розподілу власних фінансових ресурсів на реінвестування, дивіденди та резерви; розробка бюджету резервних коштів. Оцінка ефективності резервів економічного потенціалу проводиться на основі показників покриття ризиків, вартості і ліквідності резервів та модифікованого критерію вартості підприємств. Для організації такого контролю запропоновано внутрішній нормативний документ «Положення про порядок організації контролю резервних коштів для покриття втрат від ризиків», який розкриває цілі і завдання, принципи організації, послідовність, методи контролю, інформаційне забезпечення, впровадження і розвиток цієї системи. Результати контролю ефективності резервів використовуються для прийняття рішень щодо резервування коштів на покриття втрат від ризиків і їх інвестування в активи.

Впровадження методологічних засад щодо організації системи поб'єктного контролю в антикризовому управлінні підприємства створює надійну основу для побудови та реалізації протиризикового механізму.

УДК 336.225.674

СУЧАСНІ ТЕХНОЛОГІЇ ПОДАТКОВОГО АУДИТУ ДІЯЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Б. В Костюк

*Київський національний торговельно-економічний університет, вул.
Кіото, 19, м. Київ, Україна, 02156, e-mail: kostyk1991@gmail.com*

Фінансова стабільність будь-якого підприємства тісно пов'язана з величиною його податкових зобов'язань та істотністю його податкових ризиків, що обумовлює зростання ролі податкового аудиту. Саме на податковий аудит керівництво покладає завдання одержання повної, достовірної та об'єктивної інформації про правильність вирахування податкових зобов'язань відповідно до норм податкового законодавства, від чого, у свою чергу, нерідко залежить функціонування і розвиток організації.

Популярність послуг податкового аудиту організацій різного профілю діяльності на ринку обумовлена наступними факторами: складною системою оподаткування; постійно мінливим податковим законодавством; наявністю великої кількості суперечливих судових справ з податкових питань; недостатньою компетентністю керівників і співробітників бухгалтерських служб; прагненням організацій отримати високоякісні аудиторські консультації з питань планування оподаткування з метою полегшення податкового навантаження.

Під податковим аудитом розуміється виконання аудиторською організацією спеціального аудиторського завдання з розгляду бухгалтерських та податкових звітів економічного суб'єкта з метою